

Ką svarbu žinoti prieš pradedant investuoti?

Vaidas Cibas
Tomas Talutis
Olga Petrenko

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VERTYBINIŲ POPIERIŲ KOMISIJA

Ką svarbu žinoti prieš pradedant investuoti?

TURINYS

- Kas slepiasi po trumpiniu VPK?
- Investuotojų interesų apsauga: tai, ką naudinga žinoti kiekvienam
- Žaidimo akcijų biržoje taisyklės

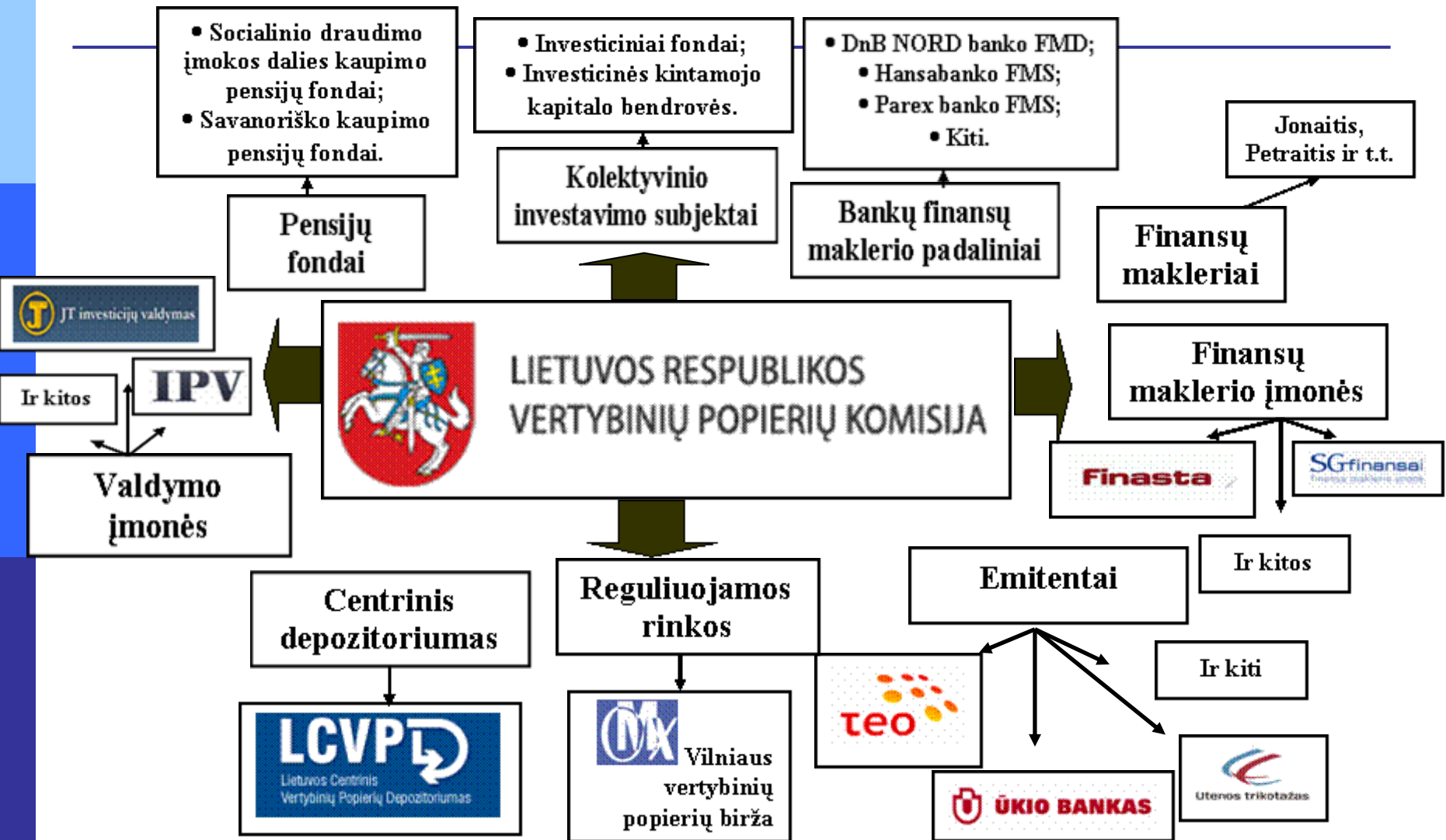

Kas slepiasi po trumpiniu VPK?

Vaidas Cibas

Vertybinių popierių komisijos
pirmininko pavaduotojas

VPK

VPK

Nepriklausoma, lanksti ir moderni finansų rinkos reguliavimo ir priežiūros institucija.

Tikslai:

- efektyvi Lietuvos kapitalo rinkos priežiūra,
- investuotojų apsauga,
- rinkos skaidrumas,
- patraukli investicinė aplinka.

VPK

- Finansų rinkos reguliavimas yra labai standartizuotas.
- Laisvės nustatyti savo reguliavimą VPK turi nedaug.
- ES veikia bendra kapitalo ir paslaugų rinka, grindžiama abipusio režimų pripažinimo ir bendro Europos paso sistemomis.

VPK

VPK – Europos Sąjungos vertybinių popierių komisija kalbanti lietuviškai.

VPK

- VPK – Jūsų gynėjas ?
- VPK – Jūsų baudėjas ?

Investuotojų interesų apsauga: tai, ką naudinga žinoti kiekvienam

Tomas Talutis

Vertybinių popierių komisijos narys

TURINYS

- Investuotojų apsaugos principai
- Investuotojų skirstymas į grupes
- Kokią informaciją gausite?
- Pagrindinės investicinės paslaugos – kaip jos turi būti teikiamos?
- Kiti reikalavimai, skirti investuotojų apsaugai
- Kaip galite ginti savo teises ir interesus?

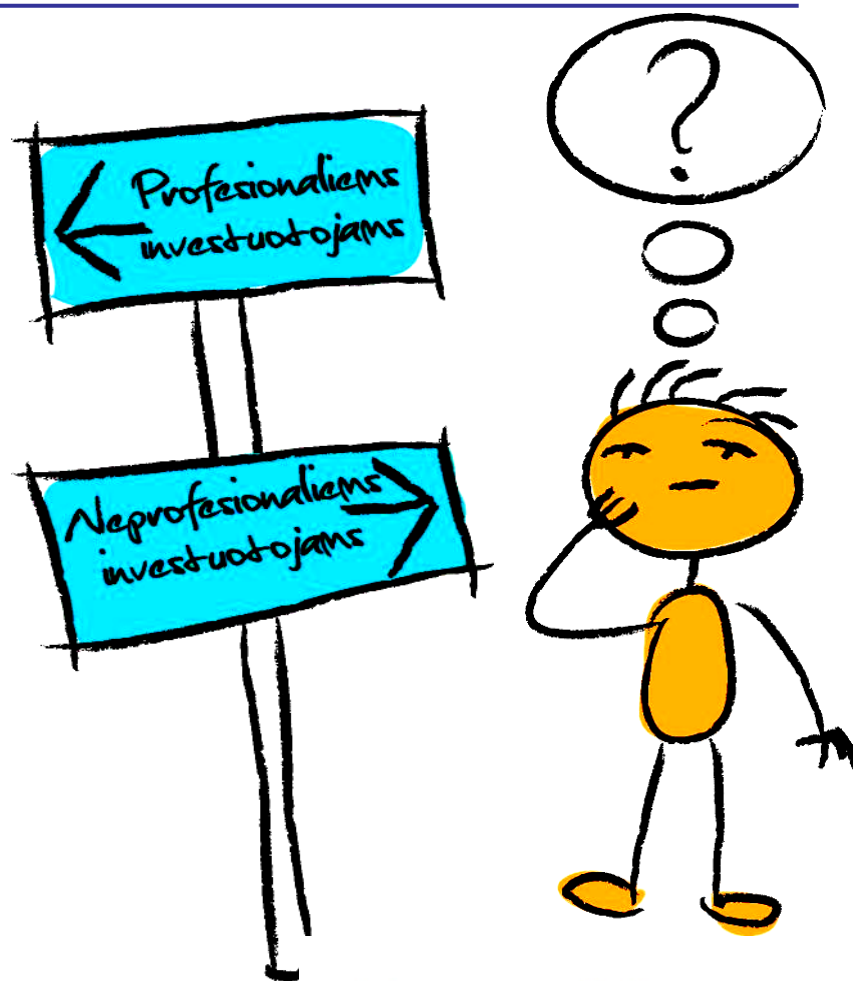
INVESTUOTOJŲ APSAUGOS PRINCIPAI

- A – investicinės paslaugos teikėjas privalo veikti sąžiningai, teisingai ir profesionaliai;
- B – investuotojui turi būti suteikta teisinga, aiški ir neklaidinanti informacija;
- C – turi būti atsižvelgiama į individualias kiekvieno investuotojo aplinkybes.

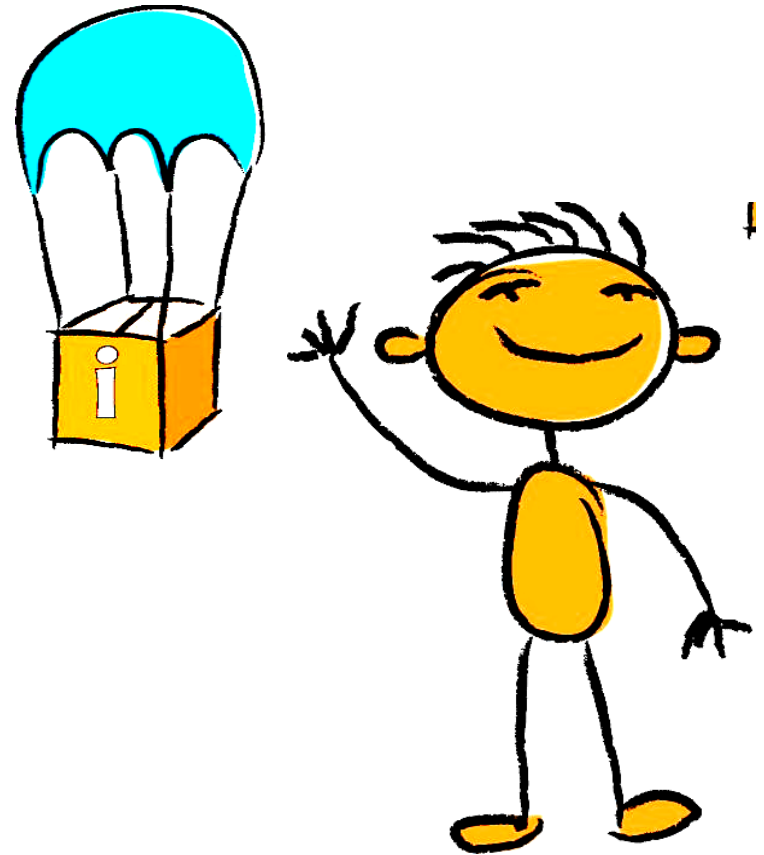
INVESTUOTOJŲ SKIRSTYMAS Į GRUPES

- Daugelis gyventojų – **neprofesionalūs investuotojai** – taikoma didesnė apsauga.
- **Profesionalūs investuotojai**: stambios įmonės, licencijuotos įmonės (draudimo įmonės, bankai, valdymo įmonės ir pan.) ir kt.
- Tinkamos sandorio šalys.

KOKIĄ INFORMACIJĄ GAUSITE IŠ INVESTICINIŲ PASLAUGŲ TEIKĖJO?

- Reklaminę informaciją;
- Informaciją apie paslaugos teikėją;
- Sudaromos sutarties sąlygas;
- Informaciją apie finansines priemones;
- Informaciją apie mokėtinus komisinius atlyginimus, kitas išlaidas.

PAGRINDINĖS INVESTICINĖS PASLAUGOS

Finansinių priemonių pirkimas-pardavimas

Prašymas nupirkti finansinę priemonę

Tolimesni veiksmai priklausomai nuo to,
ar finansinė priemonė
„sudėtinga“ ar „nesudėtinga“

Priimtumo
testas

Priimtumo
testas
arba
tik prašymo
vykdymas

PAGRINDINĖS INVESTICINĖS PASLAUGOS

Investavimo
rekomendacija

Investicijų
valdymas

Tinkamumo
testas

KITI REIKALAVIMAI

- Paslaugos teikėjas privalo vengti interesų konfliktų.
- Turi būti užtikrinama finansinio turto ir piniginių lėšų apsauga.
- Turi būti saugomi su paslaugų teikimu susiję dokumentai.

KAIP GINTI PAŽEISTAS TEISES?

Manote, kad yra pažeistos Jūsų teisės

Kreipimasis į paslaugas suteikusia įmonę

Kreipimasis į
Valstybinę
vartotojų
teisių
apsaugos
tarnybą

Kreipimasis į
Vertybinių
popierių
komisiją

Kreipimasis į
teismą

VILNIUS → INVEST
INVESTICIJŲ MUGĖ / INVESTMENT FAIR

Ačiū už dėmesį!

Žaidimo akcijų biržoje taisyklės

Olga Petrenko

Vertybinių popierių komisijos
Prekybos priežiūros skyriaus vedėja

ŽAIDIMO AKCIJŲ BIRŽOJE TAISYKLĖS

- Kas, kur, kada – nuo ko viskas prasidėjo

- Piktnaudžiavimas rinka
 - Manipuliavimas
 - Pasinaudojimas viešai neatskleista informacija (angl. *inside*)

- Prekybos priežiūra: kas po tuo slypi...

KAS, KUR, KADA...

- Prekybos priežiūros skyrius – VPK atskiras skyrius nuo 2006 m.
- Dėl ko taip ir ne kitaip – kur semiamės žinių:
 - ES – CESR (narystė) nuo 2004 m.
 - Pasaulis – IOSCO (narystė) nuo 1997 m.

DVIRATIS JAU ATRASTAS!

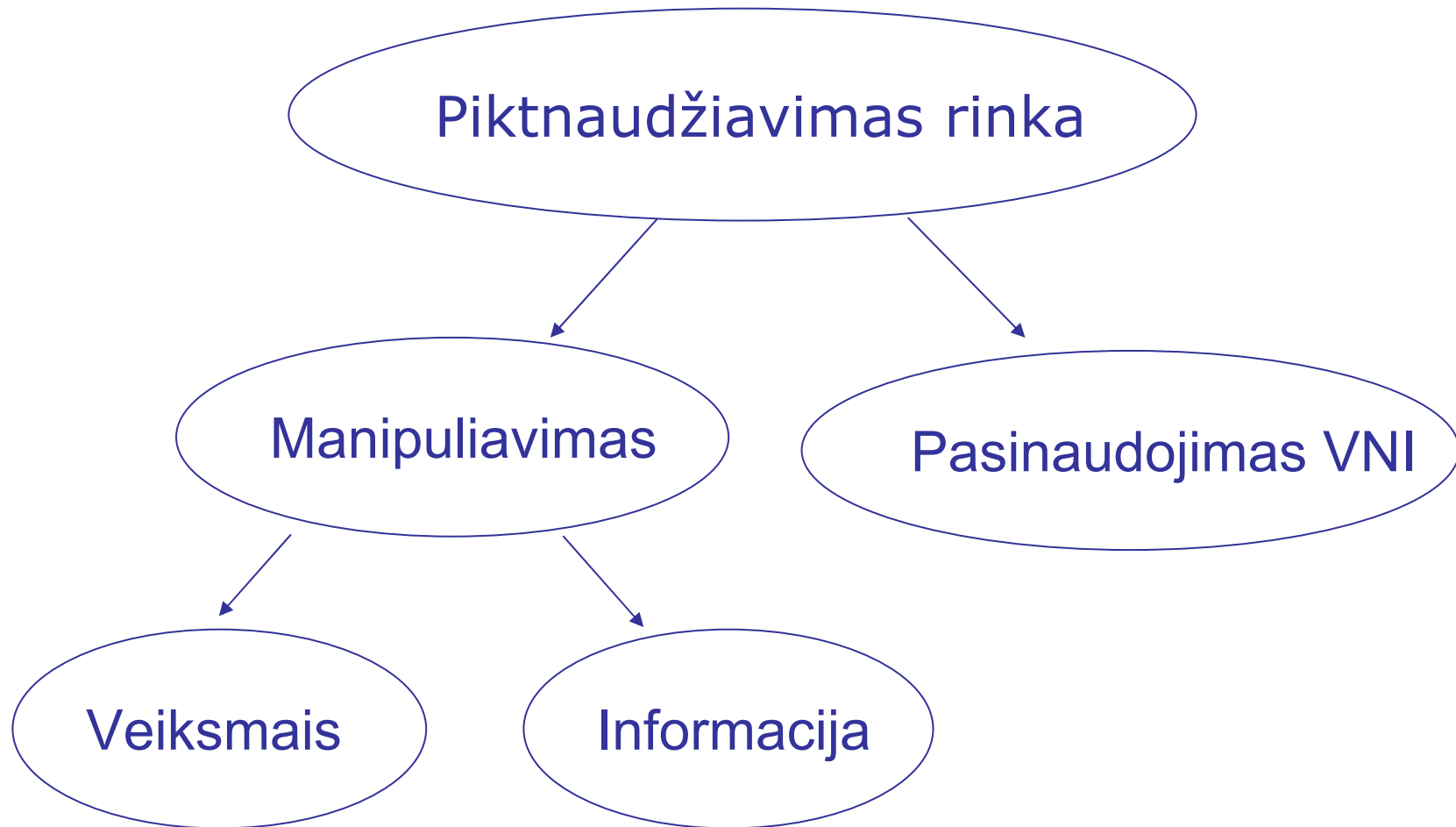
ES reglamentavimas

- Direktyva 2003/6/EB
MARKET ABUSE:
 - 2003/124/EB (dėl VNI ir manipuliavimo apibrėžimo)
 - 2003/125/EB (dėl investavimo rekomendacijų teikimo)
 - 2004/72/EB (dėl AMP, pranešimų apie vadovų įtartinus sandorius)
 - Reglamentas (EB) Nr.2273/2003 (dėl išimčių)

LR reglamentavimas

- Finansinių priemonių rinkų įstatymo (FPRĮ) IV skyrius
- Manipuliavimo rinka požymių sąrašas
- Pranešimų apie galimą pasinaudojimą viešai neatskleista informacija ar manipuliavimą rinka pateikimo vertybinių popierių komisijai tvarka

TERMINOLOGIJS LABIRINTAI

MANIPULIAVIMAS – TAI:

- Pavedimai/sandoriai, kurie:
 - Sudaro ar gali sudaryti klaidingą įspūdį apie paklausą/pasiūlą/kainą,
 - vykdomi asmens ar susitarusių asmenų palaikant neįprastą arba dirbtinę kainą,
 - panaudoja fiktyvias priemones ar kitokios formos apgaulę.

- Klaidinančios informacijos apie finansines priemones skleidimas, kai platinantis asmuo žino arba turi žinoti apie jos klaidingumą.

KODĖL INVESTUOTOJAI MANIPULIUOJA? (1)

- Darydamas įtaką VP kainai, suinteresuotas asmuo siekia:
 - Pirkti žemesne kaina,
 - Parduoti aukštesne kaina,
 - Paveikti paketinio arba kito stambaus sandorio kainą.
- Manipuliuojant VP kaina daryti įtaką kitiems rinkos dalyviams, siekiant juos paskatinti pirkti ar parduoti atitinkamą VP.

KODĖL INVESTUOTOJAI MANIPULIUOJA? (2)

- Daryti įtaką VP, įeinančių į rinkos indeksų sudėti, vertei, tokiu būdu siekiant paveikti paties indekso vertę;
- Išvengti papildomų prievolių, kurios atsirastų, kainoms nukritus iki tam tikros ribos, pvz. REPO sandorių ar VP įkeitimo atveju;
- Nori gauti psichologinį pasitenkinimą.

MANIPULIUOTI ĮMANOMA:

- manipuliavimas veiksmais (angl. *action-based manipulation*),
- manipuliavimas informacija (angl. *information-based manipulation*),
- manipuliavimas prekiaujant (apyvarta) (angl. *trade-based (size-based) manipulation*).

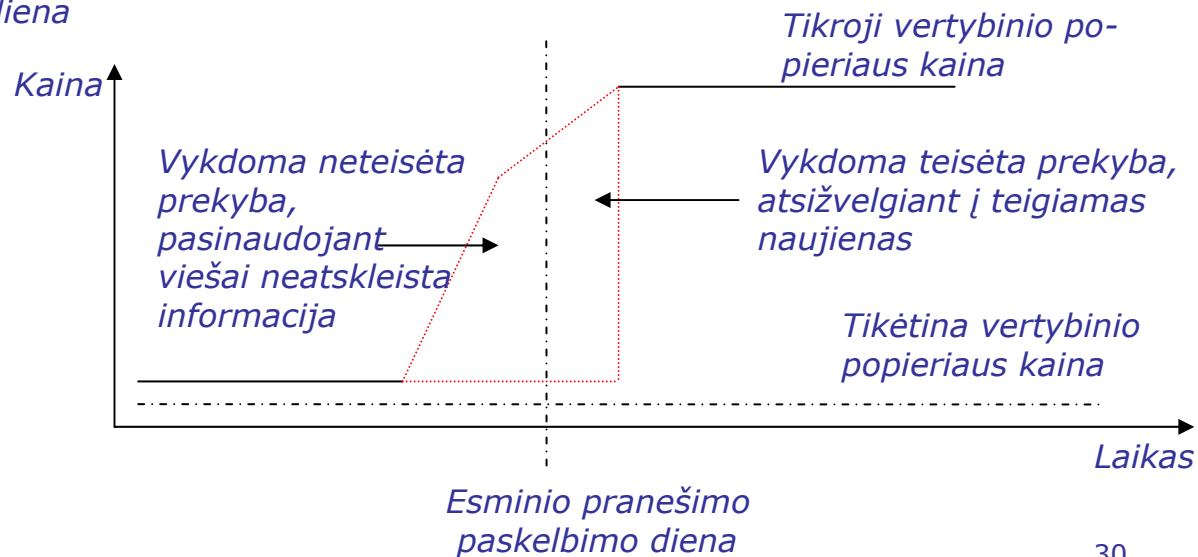
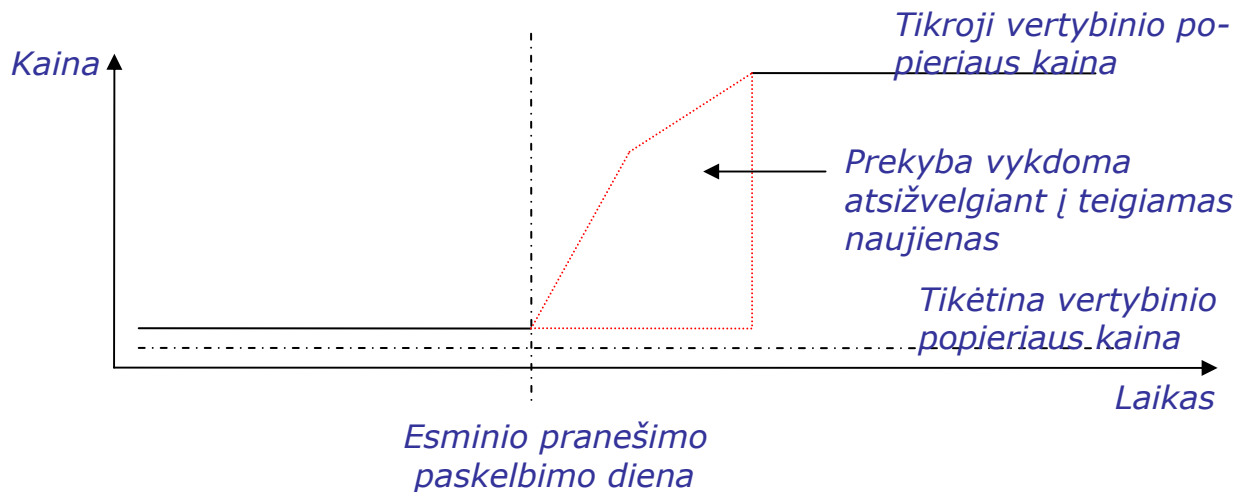
POŽYMIAI

1. Reikšminga sandorių dalis + reikšmingas kainos pokytis,
2. Nuosavybės teisė nepasikeičia,
3. Pozicijos susigražinamos per trumpą laikotarpį,
4. Pavedimai – „Fantomai“,
5. Vertės nustatymas + kainos pokyčiai, paveikę vertės nustatymą.

KAS YRA VNI?

- Viešai neatskleista informacija, tai:
 - tikslaus pobūdžio,
 - viešai neatskleista informacija,
 - tiesiogiai arba netiesiogiai susijusi su vienu ar keliais emitentais ar jų VP,
 - kurios paskelbimas gali turėti didelės įtakos atitinkamų finansinių priemonių kainai.

PASINAUDOJIMAS VIEŠAI NEATSKLEISTA INFORMACIJA

KAIP VYKDOMA PREKYBOS PRIEŽIŪRA?

- Prekybos duomenys (sandoriai/pavedimai) nuo 1997 m.
- Užbiržinės prekybos archyvas (paveldėjimas, dovanojimas, ...);
- 3 lygių priežiūra
 - Tarpininkų atsakomybė už įtartino sandorio nepranešimą
- Informacija apie investuotoją:
 - Viskas, kuo disponuoja tarpininkas,
 - Juridinių/fizinių asmenų registrai,
 - Internetinio ryšio tiekėjai.

VILNIUS → INVEST
INVESTICIJŲ MUGĖ / INVESTMENT FAIR

Ačiū už dėmesį!